

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Zielonej Górze

LZG.410.004.02.2020

Dagmara Zientek
Dyrektor
Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego

ul. Łączna 1
66-100 Sulechów

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/20/021 Kształcenie w szkołach specjalnych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Szkoła Podstawowa Specjalna w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Sulechowie ul. Łączna 1, 66-100 Sulechów, dalej: Szkoła.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Dagmara Zientek, Dyrektor Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Sulechowie od dnia 1 lipca 2016 r., dalej Dyrektor Ośrodka lub Dyrektor Szkoły.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none"> 1. Organizacja kształcenia uczniów w szkołach specjalnych. 2. Działania na rzecz adaptacji uczniów do dorosłego życia. 3. Warunki kształcenia uczniów w szkołach specjalnych.
Okres objęty kontrolą	Lata 2017-2020 (do 28 maja 2020 r.) oraz z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem).
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ (dalej ustawa o NIK).
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Zielonej Górze
Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bogumiła Leszczyńska-Konczanin, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LZG/23/2020 z dnia 18 lutego 2020 r. 2. Ewa Grosse, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LZG/30/2020 z dnia 17 marca 2020 r. oraz nr LZG/34/2020 z dnia 28 kwietnia 2020 r.

(akta kontroli str.1-7)

---

¹ Dz. U. z 2019 r. poz.489, ze zm.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Kształcenie w szkole podstawowej specjalnej w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Sulechowie było zorganizowane zgodnie z wymogami przepisów prawa. Nauczyciele posiadali wymagane prawem kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela w szkołach podstawowych specjalnych oraz rodzajów prowadzonych zajęć.

Kształcenie uczniów prowadzone było z wykorzystaniem - opracowanych przez zespół specjalistów - indywidualnych programów terapeutyczno-edukacyjnych, uwzględniających zalecenia publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, zawarte w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego. W ww. programach określano m.in. metody pracy z uczniem oraz zakres i formy wsparcia, jakimi należy objąć ucznia, w tym w ramach zajęć rewalidacyjnych oraz form pomocy psychologiczno-pedagogicznej. W ramach zajęć rewalidacyjnych prowadzono szeroki zakres terapii. Dla uczniów dostępne były również zajęcia pozalekcyjne rozwijające ich zainteresowania i uzdolnienia, w tym artystyczne, sportowe oraz komputerowe. Uczniom Szkoły zapewniono możliwość udziału w wycieczkach, warsztatach szkolnych, konkursach i turniejach, w tym z udziałem osób pełnosprawnych, co służy ich adaptacji do dorosłego życia.

Proces kształcenia podlegał monitorowaniu, a w jego wyniku, dwukrotnie w ciągu roku, sporządzane były wielospecjalistyczne oceny poziomu funkcjonowania ucznia. Ponadto w ramach monitoringu śródrocznego oceniano skuteczność i dokonywano ewentualnych korekt prowadzonych form wsparcia. Stwierdzona nieprawidłowość dotyczyła niezrealizowania minimalnego poziomu zajęć rewalidacyjnych w roku szkolnym 2018/2019.

Uczniom Szkoły zapewniono bezpieczne i higieniczne warunki korzystania z obiektów należących do Ośrodka, co potwierdzały wyniki dokonywanych corocznie przeglądów. Ośrodek został przystosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz wyposażony w odpowiednią liczbę sal lekcyjnych, sprzęt rehabilitacyjny i pomoce dydaktyczne adekwatne do zakresu prowadzonych zajęć obowiązkowych i rodzajów prowadzonych terapii, za wyjątkiem realizacji kształcenia z chemii - w związku z brakiem odczynników chemicznych oraz kształcenia wczesnoszkolnego – z powodu niewłaściwie przygotowanej części rekreacyjnej w jednej z sal dla uczniów oddziału klas I-III.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej³ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Organizacja kształcenia uczniów w szkołach specjalnych.

Opis stanu faktycznego

1.1. Kontrolowana Szkoła działała na podstawie aktu przekształcenia⁴ sześciolatniej szkoły podstawowej specjalnej w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Sulechowie w ośmioletnią szkołę podstawową specjalną. Według stanu na 30 września 2019 r. do powyższej Szkoły uczęszczało 70 uczniów, w marcu

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁴ Uchwała Powiatu Zielonogórskiego Nr XXXIX.241.2017 z dnia 19 października 2017 r.

2020 r. – 72 uczniów wobec 63 uczniów w roku szkolnym 2018/2019 oraz 52 uczniów w roku szkolnym 2017/2018.

W roku szkolnym 2019/2020 potrzeba kształcenia specjalnego uczniów była wynikiem następujących przyczyn:

- niepełnosprawność intelektualna w stopniu lekkim – 28 uczniów,
- niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym i znacznym – 23 uczniów,
- niepełnosprawności sprzężone (w tym niepełnosprawność intelektualna) – 21 uczniów, tym:
  - autyzm, w tym zespół Aspergera – 11 uczniów,
  - niepełnosprawność ruchowa, w tym afazja – dziewięcioro uczniów,
  - choroby narządu wzroku (uczniowie słabowidzący) oraz choroby słuchu (uczniowie słabosłyszący) – po trzech uczniów.

Wszystkie ww. przyczyny kształcenia specjalnego uczniów występowały również w dwóch poprzednich latach szkolnych.

Wydłużony okres nauki w ramach danego etapu edukacyjnego realizowało w Szkole sześciu uczniów.

(akta kontroli str. 8, 14-15)

Wystąpiły pojedyncze przypadki uczniów, w stosunku do których wydane zostały orzeczenia o potrzebie nauczania indywidualnego. W kontrolowanym okresie nauczanie w tej formie prowadzone było dla pięciorga uczniów (w roku szkolnym 2017/2018 oraz 2018/2019), w tym w przypadku dwóch uczniów nauczanie takie prowadzone było przez cały rok szkolny, w pozostałych przypadkach - przez okres od dwóch do sześciu miesięcy w roku szkolnym.

(akta kontroli str.16)

W okresie objętym kontrolą nie wystąpiły sytuacje nieprzyjęcia do Szkoły uczniów z aktualnym orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego - wszystkie wnioski o przyjęcie dzieci do Szkoły zostały załatwione pozytywnie.

Poziom wykorzystywania utworzonych miejsc w Szkole był odpowiedni do potrzeb. W zależności od rodzaju niepełnosprawności, liczba wolnych miejsc dla uczniów – według zatwierdzonej przez organ prowadzący organizacji oddziałów - wynosiła:

- od 4 do 10 miejsc (w każdym roku szkolnym) na początku roku szkolnego, do 3-8 miejsc na koniec roku szkolnego w oddziałach dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim⁵,
- od 1 do 2 miejsc w każdym roku szkolnym w oddziałach dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym,
- łącznie 3 miejsca w dwóch w oddziałach dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym z autyzmem (w roku szkolnym 2019/2020).

(akta kontroli str. 17-18)

Od początku roku szkolnego 2017/2018 do dnia badania (9 kwietnia 2020 r.) do Szkoły wpłynęło 45 wniosków o przyjęcie dzieci, w tym 20 złożonych zostało przed rozpoczęciem danego roku szkolnego i załatwionych zostało pozytywnie do dnia rozpoczęcia roku szkolnego. Pozostałych 25 wniosków złożonych zostało 1 września lub później i załatwione (przyjęcia dzieci do Szkoły nastąpiło):

- w dniu złożenia wniosków – w przypadku wniosków dotyczących 10 dzieci,
- w okresie od jednego do 19 dni od złożenia wniosku - w przypadku 12 dzieci,
- w okresie od 20 do 28 dni od złożenia wniosku – troje dzieci, przy czym w każdym przypadku wniosek o przyjęcie wpłynął przed rozpoczęciem ferii zimowych.

⁵ Oddziałów klas I-III, IV-VI (VII) oraz VII-VIII.

(akta kontroli str. 19-20)

Na podstawie próby dokumentacji dotyczącej 22 uczniów (30,5%) uczniów Szkoły ustalono, że Szkoła dysponowała zasobami pozwalającymi na realizację zalecanych przez publiczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne form stymulacji, rewalidacji, terapii, usprawniania oraz rozwijania potencjalnych możliwości i mocnych stron dziecka.

(akta kontroli str. 46-70, 99-108, 209-215)

1.2. Szkoła funkcjonowała na podstawie aktualnego statutu, dostosowanego w wymaganym prawem terminie⁶ do zmienionego z dniem 1 września 2017 r. ustroju szkolnego. Statut zawierał elementy określone w art. 98 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe⁷, w szczególności dotyczące:

- celów i zadań szkoły wynikających z przepisów prawa, określonych m.in. w zależności od stopnia niepełnosprawności intelektualnej uczniów,
- organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej,
- organów szkoły oraz ich szczegółowych kompetencji,
- zadań nauczycieli,
- praw i obowiązków ucznia.

(akta kontroli str. 9-13)

1.3. W okresie objętym kontrolą dyrektor Szkoły zapewniła warunki organizacyjne sprzyjające realizacji zadań poprzez zatrudnienie adekwatnej do potrzeb Szkoły kadry pedagogicznej.

Nauczyciele posiadali - stosownie do wymogów § 15 ust. 1-3 i 5 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli⁸ - kwalifikacje odpowiednie do realizowanych z uczniami zajęć.

Według stanu na 30 września 2019 r. w szkole podstawowej Ośrodka zadania nauczyciela, nauczyciela specjalisty realizowało łącznie 45⁹ osób, z tego:

- 43 nauczycieli posiadało wykształcenie wyższe magisterskie oraz dwóch ukończone studium nauczycielskie,
- wszyscy nauczyciele posiadali kwalifikacje do prowadzenia zajęć z uczniami z niepełnosprawnością intelektualną – w formie ukończonych kursów kwalifikacyjnych z zakresu oligofrenopedagogiki bądź studiów magisterskich, podyplomowych z zakresu rewalidacji osób z niepełnosprawnością intelektualną bądź edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością intelektualną.

Ponadto spośród ww. grupy nauczycieli kwalifikacje z zakresu:

- terapii pedagogicznej - posiadało siedmiu nauczycieli,
- logopedii – pięciu nauczycieli,
- socjoterapii – czterech nauczycieli,
- terapii ręki – dwóch nauczycieli,
- integracji sensorycznej – dwóch nauczycieli,
- terapii EEG Biofeedback – dwóch nauczycieli.
- fizjoterapii – jeden nauczyciel,
- psychologii – jeden nauczyciel.

Tak więc, w przypadku większości rodzajów terapii i zajęć rewalidacyjnych, kwalifikacje do ich prowadzenia posiadała więcej niż jedna osoba. Jedynie w przypadku fizjoterapeuty i psychologa w Ośrodku brak było zastępstwa.

(akta kontroli str. 21-22)

⁶ Do 30 listopada 2017 r. (art. 322 st. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe, Dz. U. poz. 60, ze zm.).

⁷ Dz.U. z 2019 poz. 1148, ze zm.

⁸ Dz. U. poz. 1575, ze zm.

⁹ W tym pięciu długotrwale nieobecnych w roku szkolnym 2019/2020.

W ocenie Dyrektor Szkoły, w Ośrodku zatrudniona jest wystarczająca liczba nauczycieli i specjalistów niezbędna do realizacji podstawy programowej (określonej rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej¹⁰ - dalej rozporządzenie w sprawie podstawy programowej) oraz zajęć specjalistycznych i terapeutycznych. W sprawie braku możliwości organizowania w Szkole zastępstw na zajęciach z psychologiem i fizjoterapeutą, Dyrektor Szkoły wyjaśniła, m.in. że w przypadku psychologa nabycie odpowiednich kwalifikacji jest czasochłonne i pracochłonne, natomiast w przypadku fizjoterapeuty jest to prostsze i zaproponowano nauczycielom wychowania fizycznego oraz terapeutom integracji sensorycznej rozważenie rozpoczęcia odpowiednich form doskonalenia zawodowego, aby w przypadku ewentualnych długotrwałych nieobecności zapewnić możliwość ciągłości prowadzenia terapii.

Ponadto Dyrektor Szkoły w złożonych wyjaśnieniach dodała, że planowane jest poszerzenie wachlarza oferty zajęć terapeutycznych dla uczniów i wdrożenie nowej formy zajęć rewalidacyjnych - dogoterapii. W najbliższym czasie nauczyciel Ośrodka rozpocznie kurs uprawniający do prowadzenia tej formy terapii.

(akta kontroli str. 274-275)

W latach szkolnych 2017/2018, 2018/2019 i 2019/2020 w Szkole zatrudnionych było odpowiednio 35, 40 i 45 nauczycieli (w tym nauczyciele świetlicy i Internatu).

Analiza wymiaru czasu pracy nauczycieli¹¹ prowadzących zajęcia w szkole podstawowej Ośrodka wykazała, że w roku szkolnym 2019/2020:

- w niepełnym wymiarze czasu pracy (poniżej pełnego etatu) zatrudnionych było sześciu nauczycieli,
- w wymiarze pełnego etatu zatrudnionych było trzech nauczycieli,
- w wymiarze powyżej jednego etatu (do maksymalnie 1,5 etatu) zatrudnionych było pozostałych 31 nauczycieli¹².

W porównaniu do dwóch poprzednich lat szkolnych nie wystąpiły istotne zmiany w tym zakresie. W kontrolowanym okresie wzrastała natomiast liczba zatrudnionych nauczycieli (z 35 do 45, z wyłączeniem długotrwale nieobecnych: z 33 do 40), co miało uzasadnienie we wzroście liczby tworzonych w każdym kolejnym roku szkolnym oddziałów.

(akta kontroli str. 21-39)

W okresie objętym kontrolą, Dyrektor Ośrodka, stosownie do wymogu § 7 ust. 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym¹³ (dalej rozporządzenie w sprawie warunków organizowania kształcenia) zatrudniała w SOSW pomoc nauczyciela. W każdym roku szkolnym – siedem osób zatrudnionych na tym stanowisku realizowało zadania na rzecz kontrolowanej Szkoły, w tym od trzech do sześciu z nich realizowało zadania na

¹⁰ Dz. U. poz. 356.

¹¹ Z wyłączeniem nauczycieli długotrwale nieobecnych (np. z powodu urlopu zdrowotnego); poza podstawowym wymiarem czasu pracy nauczyciela wynoszącym 18 godzin tygodniowo, wymiar czasu pracy wynosił: dla nauczycieli świetlicy i internatu wynosił 24 godziny tygodniowo, dla nauczyciela bibliotekarza – 30 godzin tygodniowo, nauczyciela specjalisty (w tym psycholog, pedagog, logopeda, terapeuta – 22 godziny tygodniowo.

¹² W tym w innych typach szkół prowadzonych przez Ośrodek.

¹³ Dz. U. poz. 1578, ze zm.

rzecz oddziałów¹⁴, obejmujących co najmniej klasy od I do IV¹⁵, w których prowadzone było kształcenie dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją, z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera oraz z niepełnosprawnościami sprzężonymi.

(akta kontroli str. 40)

1.4. W latach szkolnych 2017/2018 – 2019/2020 pracownicy pedagogiczni podnosili swoje kwalifikacje uczestnicząc w różnych formach doskonalenia zawodowego, adekwatnych do zadań Szkoły. Studia podyplomowe ukończyło czterech nauczycieli¹⁶ oraz jeden nauczyciel realizował 4-letnie studia podyplomowe z zakresu psychoterapii poznawczo-behawioralnej.

W kursach i szkoleniach z zakresu m.in.:

- komunikacji alternatywnej, w tym programu językowego MAKATON, programu MÓWIK,
- neurobiologicznych podstaw integracji sensorycznej,
- diagnozy i terapii logopedycznej,
- diagnozy i terapii ręki,

uczestniczyło w każdym roku szkolnym od 13 do 16 nauczycieli.

Ponadto corocznie organizowane i dostępne dla wszystkich nauczycieli były szkolenia dla rad pedagogicznych. Tematami tych szkoleń było m.in. ocenianie kształtujące, ochrona danych osobowych, wypalenie zawodowe, organizacja wycieczek szkolnych czy też zarządzanie czasem przez nauczyciela.

(akta kontroli str. 41-45)

Potrzeby doskonalenia zawodowego nauczycieli, według wyjaśnień Dyrektora Szkoły, identyfikowane były przede wszystkim w oparciu o podstawę programową oraz analizę wydawanych przez poradnie orzeczeń. Tematyka szkoleń Rady Pedagogicznej wpisywała się w kierunki polityki oświatowej Ministra Edukacji Narodowej oraz wytycznych Lubuskiego Kuratora Oświaty. Ponadto, Dyrektorka Szkoły wyjaśniła, że nauczyciele również zgłaszają potrzeby w zakresie tematyki szkoleń Rady Pedagogicznej, istotnych z ich punktu widzenia, będących wynikiem pojawiających się trudności i problemów w bieżącej pracy z uczniami. Dyrektorka Szkoły stwierdziła, że dotychczas udawało się zrealizować wszystkie szkolenia uznane za niezbędne i adekwatne do potrzeb Ośrodka.

(akta kontroli str. 274-275)

1.5. W Szkole dokonywano wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia¹⁷. Ww. oceny przeprowadzano – stosownie do § 6 ust. 9 rozporządzenia w sprawie warunków organizowania kształcenia - dwukrotnie w ciągu każdego roku szkolnego, tj. we wrześniu oraz czerwcu. Dyrektorka Szkoły zawiadamiała pisemnie rodziców o terminie spotkania zespołu dokonującego wielospecjalistycznej oceny ucznia, zapewniając im możliwość uczestniczenia w takim spotkaniu. Rodzice ucznia albo pełnoletni uczniowie otrzymywali kopię ww. oceny.

Ponadto ustalono, że w trakcie roku szkolnego dokonywano jeszcze jednej oceny – oceny skuteczności prowadzonych form wsparcia, w tym stosowanych terapii - w marcu każdego roku. W jej wyniku formułowano wnioski i zalecenia co do ewentualnych zmian czy intensyfikacji działań w ramach realizowanych form wsparcia.

---

¹⁴ W tym w ramach klas łączonych w ramach danego etapu edukacyjnego.

¹⁵ Dopelnieniem do pełnego etatu osób zatrudnionych na stanowisku pomocy nauczyciela wynoszącego 40 godzin tygodniowo była realizacja zadań w świetlicy i internacie.

¹⁶ W zakresie: biologii w szkole, oligofrenopedagogiki, edukacji i rewalidacji osób ze spectrum autyzmu.

¹⁷ Powyższe ustalono na podstawie próby 22 uczniów szkoły podstawowej stanowiącej 30,5% uczniów tej szkoły.

(akta kontroli str. 46-70)

Wielospecjalistyczna ocena ucznia odnosiła się do funkcjonowania dziecka w okresie sporządzania oceny oraz zawierała zalecenia do dalszej pracy z uczniem, ze szczególnym uwzględnieniem metod nauczania, jak i form wsparcia w ramach zajęć rewalidacyjnych oraz zajęć z pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Wyniki pierwszej oceny wielospecjalistycznej wraz z orzeczeniem poradni psychologiczno-pedagogicznej były podstawą opracowania, stosownie do obowiązku wynikającego z art. 127 ust. 3 Prawa oświatowego, indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych (program IPET) dla poszczególnych uczniów (po ich przyjęciu do Szkoły, jak również w przypadku rozpoczynania przez nich kolejnego etapu edukacyjnego) lub były podstawą modyfikacji programów IPET – w przypadku trwania procesu edukacji ucznia w Szkole.

(akta kontroli str. 46-70)

1.6. Na podstawie dokumentacji dotyczącej 22 (30,5%) uczniów Szkoły ustalono, że programy IPET zostały opracowane:

- przez zespół, w skład którego wchodził nauczyciele i specjaliści prowadzący zajęcia z uczniem, w tym psycholog, pedagog, logopeda, a prace zespołu koordynował nauczyciel wychowawca,
- na okres, na jaki zostało wydane orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, tj. na dany etap edukacyjny lub do ukończenia danego etapu edukacyjnego,
- w każdym przypadku w terminie do dnia 30 września roku szkolnego.

(akta kontroli str. 46-70)

Programy IPET zawierały elementy, o których mowa w § 6 ust. 1 rozporządzenia w sprawie warunków organizowania kształcenia, w tym w szczególności:

- rodzaj i sposób dostosowania warunków organizacji kształcenia do rodzaju niepełnosprawności ucznia, w tym w zakresie wykorzystywania technologii wspomagających to kształcenie,
- zakres i sposób dostosowania wymagań edukacyjnych, do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia, w szczególności poprzez zastosowanie odpowiednich metod i form pracy z uczniem,
- działania nauczycieli i specjalistów prowadzących zajęcia z uczniem, ukierunkowane na poprawę funkcjonowania ucznia, w tym - w zależności od potrzeb - na komunikowanie się ucznia z otoczeniem z użyciem wspomagających i alternatywnych metod komunikacji (AAC),
- formy wsparcia ucznia w ramach zajęć rewalidacyjnych oraz z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej – zgodne z zalecanymi w orzeczeniach poradni psychologiczno-pedagogicznych, stosownie do wymogu art. 127 ust. 3 Prawa oświatowego.

Wskazane w IPET metody oraz działania i sposoby pracy nauczycieli z uczniem, były dostosowane do rodzaju niepełnosprawności ucznia. W przypadku uczniów:

- słabowidzących – m.in. przygotowywanie indywidualnych kart pracy i tekstów w wersji powiększonej, przekazywanie krótkich komunikatów i sprawdzania stopnia zrozumienia przekazywanych komunikatów, wprowadzanie systemu pisma punkowego L. Braille'a (w jednym przypadku),
- niedosłyszący - m.in. wskazano na wagę właściwego umiejscowienia ucznia w klasie, dbałość o zachowanie kontaktu wzrokowego podczas kierowania komunikatów do ucznia, konieczność sprawdzania stopnia zrozumienia poleceń, częste zadawanie pytania: „co widzisz?”,
- z autyzmem – m.in. dbałość o zachowanie kontaktu wzrokowego z uczniem, modelowanie oczekiwanych zachowań i wyrażania emocji, rozwijanie

komunikacji pozawerbalnej z zastosowaniem alternatywnych metod komunikacji.

(akta kontroli str. 46-70)

1.7. Uczniom zapewniono bezpłatny dostęp do podręczników, materiałów edukacyjnych i ćwiczeniowych, przeznaczonych do kształcenia, dostosowanych do etapu edukacyjnego oraz stopnia niepełnosprawności intelektualnej uczniów, zakupionych za środki dotacji celowej z budżetu państwa. Nauczyciele kontrolowanej jednostki nie identyfikowali potrzeb opracowywania innych, dodatkowych podręczników, niemniej w roku 2017 w związku ze zmianą podstawy programowej podręczniki i materiały ćwiczeniowe dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim klas IV i VII zostały zakupione dopiero na początku grudnia, z uwagi na ich brak na rynku wcześniej. W przypadku uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym taki problem nie wystąpił.

(akta kontroli str.46-70, 276-281)

W kwestii podręczników Dyrektor Ośrodka ponadto wyjaśniła m.in., że dostępne na rynku podręczniki, materiały edukacyjne i ćwiczeniowe są wystarczające do realizacji przez nauczycieli nowych podstaw programowych. Pozytywnym aspektem jest to, że pojawia się coraz więcej materiałów edukacyjnych i ćwiczeniowych dedykowanych uczniom z głębszym stopniem niepełnosprawności intelektualnej ułatwiających i wspierających w jeszcze większym stopniu realizację zajęć z tymi uczniami. Niemniej Dyrektor Szkoły w złożonych wyjaśnieniach zwróciła uwagę na fakt, że w przypadku uczniów z lekką niepełnosprawnością intelektualną podręczniki i materiały ćwiczeniowe, z których korzystają nauczyciele i uczniowie, choć są wystarczające do realizacji podstawy programowej, to są przystosowane – podobnie jak podstawa programowa - typowo dla placówek kształcenia w szkołach ogólnodostępnych. Nauczyciele przedmiotów w szkołach specjalnych samodzielnie muszą je adaptować i dostosowywać metody pracy z uczniem przy ścisłym uwzględnieniu zaleceń zawartych w orzeczeniach poradni psychologiczno-pedagogicznych - do poszczególnych uczniów.

Ponadto, Dyrektor Ośrodka w złożonych wyjaśnieniach wskazała na kilka ważnych problemów związanych z realizacją podstawy programowej dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim. Należy do nich pewna niespójność pojawiająca się w kwestii egzaminu ósmoklasisty. Arkusze egzaminacyjne zdających są dostosowane do rodzaju ich niepełnosprawności, są inne niż dla uczniów szkół ogólnodostępnych, natomiast podstawa do realizacji pozostaje wciąż taka sama. Ponadto, w opinii nauczycieli arkusz egzaminacyjny ósmoklasisty, pomimo dostosowań, jest dużo trudniejszy niż wcześniejsze arkusze sprawdzianu po klasie szóstej czy egzaminu gimnazjalnego. Inny sposób ich oceniania również jest mniej korzystny dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną. Dla przykładu największą ilość punktów z języka polskiego można uzyskać za zadania wymagające od ucznia swobodnej, logicznej wypowiedzi pisemnej, co w przypadku ucznia z niepełnosprawnością intelektualną i towarzyszącymi jej ograniczeniami jest niezwykle trudne. Istotną kwestią w ocenie Dyrektora jest duża liczba godzin zajęć rewalidacyjnych przydzielona poszczególnym oddziałom (12 godzin) i związana z tym trudność z ułożeniem efektywnego planu lekcji przy uwzględnieniu obowiązkowych zajęć edukacyjnych, różnych zajęć dodatkowych szczególnie, że możliwości psychofizyczne uczniów z niepełnosprawnością intelektualną, ich motywacja i koncentracja są znacznie obniżone w porównaniu do pozostałych uczniów.

(akta kontroli str. 266-273)

1.8. Dane dotyczące rodzajów niepełnosprawności uczniów były prawidłowo, zgodnie z treścią orzeczeń publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych,

naniesione do Systemu Informacji Oświatowej (SIO), co ustalono na podstawie dokumentacji 22 (30,5%) uczniów Szkoły.

(akta kontroli str. 195)

W Ośrodku wdrożone zostały procedury wewnętrzne dotyczące postępowania z gromadzoną w Szkole dokumentacją zawierającą dane osobowe uczniów i ich opiekunów, w tym danymi o stanie zdrowia uczniów.

W procedurze *Polityka Bezpieczeństwa* zidentyfikowano zbiory danych osobowych, do których należały m.in. opinie i orzeczenia oraz dzienniki zajęć lekcyjnych i pozalekcyjnych oraz określono sposób ich przetwarzania i przechowywania. W przypadku dokumentów w wersji papierowej określono środki ochrony fizycznej, natomiast w przypadku dokumentów elektronicznych – środki ochrony technicznej, w tym sposób zabezpieczenia dostępu do systemu operacyjnego komputera, w którym przetwarzane są dane osobowe. W ww. procedurze wskazano również stanowiska pracy (w tym nauczycielskie), na których następuje przetwarzanie danych osobowych. Pracownicy SOSW przetwarzający dane osobowe zobowiązani byli – na mocy ww. polityki – do złożenia oświadczenia o zapoznaniu się z przepisami dotyczącymi gromadzenia i przetwarzania danych osobowych.

(akta kontroli str. 196-201)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Kształcenie specjalne w Szkole było zorganizowane zgodnie z przepisami prawa, zaleceniami publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w oparciu o zatwierdzone programy IPET. Nauczyciele zatrudnieni w Szkole posiadali kwalifikacje odpowiednie do zakresu prowadzonych zajęć. W Ośrodku uregulowane były kwestie przetwarzania oraz przechowywania dokumentów i zbiorów elektronicznych zawierających dane osobowe.

OBSZAR

2. Działania na rzecz adaptacji uczniów do dorosłego życia.

Opis stanu
faktycznego

2.1. Dyrektor Szkoły zorganizowała uczniom zajęcia w oddziałach o odpowiedniej liczebności, w zależności od stopnia niepełnosprawności uczniów. W roku szkolnym 2019/2020 utworzono łącznie 11 oddziałów (obejmujących w większości przypadków klasy łączone na danym etapie edukacyjnym), w tym trzy oddziały dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim oraz osiem dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znaczącym¹⁸. Liczba uczniów w poszczególnych oddziałach była nie wyższa od maksymalnej. I tak oddziały dla uczniów:

- z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znaczącym z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera – liczyły nie więcej niż czterech uczniów,
- z niepełnosprawnościami sprzężonymi, z których jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym lub znaczącym – liczyły nie więcej niż czterech uczniów,
- z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znaczącym – liczebność nie więcej niż ośmiu uczniów,

¹⁸ W dwóch poprzednich latach szkolnych liczba oddziałów wynosiła odpowiednio: 2017/2018 – łącznie siedem oddziałów, w tym dwa dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim; 2018/2019 - łącznie dziewięć oddziałów, w tym trzy dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim.

- z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim – nie więcej niż 16 uczniów.

(akta kontroli str. 17-18)

2.2. Obowiązkowe zajęcia edukacyjne i rewalidacyjne dla uczniów organizowano w wymiarze zgodnym z przepisami prawa w tym zakresie. Na podstawie szkolnego planu nauczania oraz planu lekcji na rok szkolny 2018/2019 ustalono, że:

- tygodniowy wymiar obowiązkowych zajęć dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim wynosił od 20 godzin w klasach I-III do 29 godzin w klasie VIII¹⁹ oraz 12 godzin zajęć rewalidacyjnych na każdy oddział,
- tygodniowy wymiar obowiązkowych zajęć dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym wynosił od 19 godzin w klasie I do 27 godzin w klasie VIII²⁰ oraz 10 godzin zajęć rewalidacyjnych na każdy oddział.

(akta kontroli str. 202-208)

Poza ww. formami zajęć uczniowie korzystali z form pomocy psychologiczno-pedagogicznej, stosownie do zaleceń poradni psychologiczno-pedagogicznych, głównie w formie zajęć dydaktyczno-wychowawczych, korekcyjno-kompensacyjnych oraz zajęć rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne.

(akta kontroli str. 210, 212, 214)

Zajęcia logopedyczne nie były prowadzone w ramach form pomocy psychologiczno-pedagogicznej tylko w ramach zajęć rewalidacyjnych. Dyrektor Ośrodka wyjaśniła m.in., że powyższe wynika z faktu, że zajęcia logopedyczne prowadzone dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną mają na celu usuwanie i niwelowanie zaburzeń analizatorów oraz opóźnień mowy, które wynikają wprost z ich niepełnosprawności intelektualnej. Stąd zajęcia logopedyczne mogą być dla ucznia z niepełnosprawnością intelektualną zajęciami rewalidacyjnymi. W złożonych wyjaśnieniach dodała, że gdyby uczeń z niepełnosprawnością intelektualną z wadami wymowy dodatkowo się jąkał (co nie wynika z jego niepełnosprawności intelektualnej), wówczas obok zajęć rewalidacyjnych w zakresie korygowania zaburzeń wymowy realizowane byłyby dla niego zajęcia specjalistyczne z pomocy psychologiczno-pedagogicznej (logopedia).

(akta kontroli str. 209- 213, 266-273)

W związku z nieprowadzeniem w Ośrodku dziennika lekcyjnego w formie elektronicznej, system monitorowania poziomu realizacji podstawy programowej zbudowany był głównie w oparciu o następujące dokumenty sporządzane w każdym roku szkolnym poza dziennikiem lekcyjnym:

- szkolne plany nauczania, budowane na podstawie ramowych planów nauczania i podstaw programowych,
- rozkłady realizacji podstawy programowej do każdego przedmiotu, przy założeniu jej pełnej realizacji w trakcie 32 tygodni (szacowany, efektywny czas trwania roku szkolnego), przygotowywane przez każdego nauczyciela w przypadku realizacji podstawy programowej dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim,
- rozkłady realizacji podstaw programowej z podziałem na oddziały i miesiące roku szkolnego przygotowywane przez każdego nauczyciela – w przypadku uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym,
- zapisów (wpisów do) dzienników lekcyjnych, w których odnotowywane były faktycznie przeprowadzone zajęcia i ich zakres.

---

¹⁹ Bez godzin do dyspozycji dyrektora szkoły.

²⁰ Bez godzin do dyspozycji dyrektora szkoły.

Przygotowywane rozkłady realizacji podstaw programowych mogą stanowić podstawę prowadzenia zajęć w danym oddziale przez nauczyciela zastępującego.

Monitorowaniu poziomu realizacji podstawy programowej służyły również prowadzone przez Dyrektora Ośrodka obserwacje zajęć prowadzonych przez nauczycieli.

(akta kontroli str. 216-217)

Z zestawienia planowanych i faktycznie zrealizowanych godzin zajęć edukacyjnych i rewalidacyjnych dla każdego z dziewięciu oddziałów Szkoły dla roku szkolnego 2018/2019 wynika, że:

- w każdym przypadku zrealizowana została minimalna liczba godzin zajęć edukacyjnych, która była wystraszająca do pełnej realizacji podstawy programowej²¹,
- w przypadku siedmiu oddziałów nie zrealizowano, minimalnej liczby godzin rewalidacyjnych przypadających na każdy oddział, w tym w przypadku klasy VIII uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, którzy przystępowali do egzaminu ósmoklasisty.

(akta kontroli str. 202-203, 218)

W toku kontroli szczegółowej analizie poddano również stopień realizacji zajęć z trzech przedmiotów:

- języka polskiego, matematyki i języka nowożytnego (niemieckiego) w dwóch oddziałach dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim²²,
- funkcjonowanie osobiste i społeczne, zajęcia rozwijające komunikowanie się i zajęcia rozwijające kreatywność w oddziale dla uczniów z niepełnosprawnością w stopniu umiarkowanym i znacznym²³.

W jej wyniku ustalono, że liczba godzin zrealizowanych była wyższa od minimalnej niezbędnej do pełnej realizacji podstawy programowej.

(akta kontroli str. 219-225)

Zdaniem NIK prowadzenie dziennika lekcyjnego w formie elektronicznej ułatwiłoby znacząco bieżące sprawowanie przez Dyrektora Ośrodka nadzoru pedagogicznego m.in. w zakresie stopnia realizacji podstawy programowej, w tym zajęć rewalidacyjnych, przez nauczycieli w poszczególnych klasach.

Na podstawie dokumentacji 22 (30,5%) uczniów Szkoły ustalono, że uczniowie otrzymali zalecane w orzeczeniach wydanych przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne formy wsparcia. Realizowane one były w ramach zajęć rewalidacyjnych i form pomocy psychologiczno-pedagogicznej, do których należały m.in. zajęcia logopedyczne, rozwijające kompetencje społeczne, zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne.

(akta kontroli str. 46-70)

Zajęcia rewalidacyjne w Szkole były prowadzone przez osoby posiadające wymagane kwalifikacje a czas trwania godziny zajęć rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych wynoszący 60 minut odpowiadał wymogom określonym w § 10 ust 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 marca 2017 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół publicznych szkół i publicznych przedszkoli²⁴.

²¹ Realizacja pełnej podstawy programowej z każdego przedmiotu rozkładana była na 32 tygodnie efektywnego prowadzenia zajęć w szkole w roku szkolnym.

²² IVSP oraz VII SP.

²³ I SPb.

²⁴ Dz. U. poz. 649, ze zm.

W ramach zajęć rewalidacyjnych prowadzono m.in.:

- terapię EEG Biofeedback - trening, który pozwala uruchomić zdolności samoregulacyjne ucznia w oparciu o uzyskaną informację zwrotną o stanie pracy mózgu, tak aby pracował on wydajniej i szybciej,
- terapię ruchem – dążenie - poprzez pobudzenie i usprawnianie aktywności ruchowej – m.in. do integracji czynności zmysłowo-ruchowo-czuciowych, usprawnianie koordynacji wzrokowo-ruchowej,
- terapię ręki – zajęcia usprawniające małą motorykę, czyli precyzyjne ruchy rąk, dłoni i palców, dostarczające wrażeń dotykowych zarówno z zakresu czucia powierzchniowego, jak i głębokiego, umożliwiające poznawanie różnych kształtów, struktur materiałów,
- terapię integracji sensorycznej – usprawniająca małą i dużą motorykę, koncentrację uwagi, zdolności wzrokowe i słuchowe poprzez dostarczenie kontrolowanej ilości bodźców,
- hipoterapię - metoda rehabilitacji ruchowej na bazie neurofizjologii, prowadzona przy udziale konia.

(akta kontroli str. 46-70, 209, 211, 213)

2.3. Uczniom Szkoły zapewniono adekwatną do potrzeb ofertę zajęć pozalekcyjnych związanych z rozwojem ich zainteresowań i uzdolnień. I tak w roku szkolnym 2018/2019 były to zajęcia informatyczne i sportowe w wymiarze po jednej godzinie lekcyjnej, dedykowane wszystkim uczniom Szkoły, realizowane po zakończeniu zajęć dydaktycznych ujętych w planie lekcji (jako zagospodarowanie czasu wolnego uczniów). W zajęciach uczestniczyło odpowiednio 12 i 13 uczniów (19% i 20,6% uczniów Szkoły²⁵). Natomiast w roku szkolnym 2019/2020 zajęcia rozwijające zainteresowania i uzdolnienia uczniów były organizowane w ramach planu lekcji w poszczególnych oddziałach (w ramach. godzin dyrektorskich) i były to:

- „Magiczne zabawy muzyczne” - zajęcia wspomagające rozwój psychomotoryczny dziecka, oparte na Metodzie Dobrego Startu, w wymiarze jednej godziny tygodniowo dla uczniów oddziału I-III z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim;
- „Świat zaczarowany w dźwiękach” - zajęcia muzyczne z elementami metody Dobrego Startu i Kolorowych Dźwięków, realizowane w wymiarze jednej godziny tygodniowo dla uczniów oddziału I-III z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu znacznym, w wymiarze jednej godziny tygodniowo dla uczniów oddziałów I-III oraz V z niepełnosprawnościami sprzężonymi;
- „W świecie baśni i bajek” - zajęcia rozwijające zainteresowania czytelnicze z elementami bajkoterapii, w wymiarze jednej godziny tygodniowo dla uczniów oddziału IV-VI o stopniu niepełnosprawności intelektualnej umiarkowanym i znacznym;
- „Sprawne rączki” - zajęcia rozwijające zainteresowania i uzdolnienia plastyczne i manualne, realizowane w wymiarze jednej godziny tygodniowo dla uczniów oddziału IV-VI z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim;
- „Kreatywny i przedsiębiorczy uczeń w cyfrowym świecie” - zajęcia rozwijające kreatywność, przedsiębiorczość i kompetencje cyfrowe uczniów, realizowane w wymiarze jednej godziny tygodniowo dla uczniów oddziałów VII-VIII o stopniu niepełnosprawności intelektualnej znacznym;
- „Mój komputerowy świat” - kółko komputerowe w wymiarze jednej godziny tygodniowo dla uczniów oddziałów VII-VIII z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim.

(akta kontroli str. 71-72, 212, 215)

²⁵ Na dzień 30 września 2018 r. w Szkole naukę pobierało 63 uczniów.

W przypadku roku szkolnego 2017/2018 – zgodnie z wyjaśnieniami złożonymi przez Dyrektora Ośrodka - zajęcia rozwijające zainteresowania i uzdolnienia uczniów organizowano w grupach internackich dla dzieci przebywających w internacie oraz w ramach zajęć rewalidacyjnych realizowanych w tym roku szkolnym w ilości znacznie powyżej liczby minimalnej tych zajęć, określonej przepisami prawa - w przypadku pozostałych uczniów. Były to w szczególności zajęcia hipoterapii.

Dyrektor Ośrodka wyjaśniła również, że zorganizowanie typowych zajęć pozalekcyjnych w roku szkolnym 2018/2019 pokazało, że korzystała z nich znikoma liczba uczniów, głównie z terenu Sulechowa. Dlatego w roku szkolnym 2019/2020 podjęto decyzję o organizacji zajęć rozwijających zainteresowania uczniów w ramach planu lekcji (w godzinach pracy szkoły), bowiem taka formuła umożliwiła wzięcie udziału w tych zajęciach znacznie większej liczbie uczniów, a z drugiej strony zapewnia możliwość pracy w mniej licznych i w miarę jednorodnych grupach uczniów, co pozwala na efektywniejszą realizację tych zajęć.

(akta kontroli str. 266-273)

2.4. Realizując cele kształcenia, w tym umożliwiające adaptację do dorosłego życia, Dyrektorka Szkoły podejmowała współpracę m.in. z:

- poradniami psychologiczno-pedagogicznymi²⁶ – w zakresie organizowania i realizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów oraz utrzymywania bieżących kontaktów Dyrektorki i pedagoga z poradniami; ponadto od roku szkolnego 2018/2019 Szkoła brała udział w cyklicznych spotkaniach pedagogów szkolnych organizowanych przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Sulechowie, których celem było wzajemne wsparcie, wymiana doświadczeń, analiza sytuacji problemowych, trudnych wychowawczo, omawianie sposobów rozwiązywania problemów i rodzajów udzielanej pomocy uczniom;
- Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Sulechowie – w zakresie realizacji następujących programów profilaktyczno-wychowawczych²⁷: „Gdy chcesz życie mieć bajkowe, nie używaj – to niezdrowe!” w roku szkolnym 2017/2018 oraz programu „Dziś impreza na ludowo, bez używek a bombowo!” w roku szkolnym 2018/2019; ich celem było podniesienie poziomu wiedzy o zagrożeniach i konsekwencjach wynikających z używania substancji psychoaktywnych wśród uczniów;
- Szkołą Podstawową Nr 3 im. Janusza Kusocińskiego w Sulechowie²⁸ – w zakresie organizacji warsztatów plastycznych i kulinarnych, turniejów sportowych i pikników rodzinnych;
- *Stowarzyszeniem na Rzecz Osób Niepełnosprawnych, Zagrożonych Niepełnosprawnością oraz Wykluczeniem Społecznym „Dlaczego Nie” przy SOSW (dalej: Stowarzyszenie)* – w zakresie wzajemnego wsparcia w podejmowanych działaniach na rzecz uczniów;
- Środowiskowym Domem Samopomocy w Sulechowie – w zakresie organizacji spotkań integracyjnych;
- z przedstawicielami Policji, PGL Lasy Państwowe, Straży Pożarnej i Wojska Polskiego w ramach organizowanych spotkań dotyczących bezpieczeństwa, opieki i dokarmiania dzikich zwierząt zimą, zaznajamia się z pracą strażaka i żołnierza;
- rodzicami uczniów – w zakresie wsparcia emocjonalnego, informacyjnego i instrumentalnego.

²⁶ Tj. poradnie w Sulechowie, Zielonej Górze i Nowym Tomysku.

²⁷ Programami realizowanymi w roku szkolnym 2017/2018 i 2018/2019 zostało objętych odpowiednio 49 i 63 uczniów.

²⁸ W latach szkolnych 2017/2018 oraz 2018/2019 funkcjonująca jako Zespół Szkół w Sulechowie.

Ponadto, począwszy od roku szkolnego 2018/2019, w ramach współpracy z Lubuskim Kuratorem Oświaty realizowano program „Wspomaganie dyrektorów szkół podstawowych w zakresie sprawowania nadzoru pedagogicznego nad procesem kształcenia”, którego celem było wspomaganie Szkoły w optymalnym przygotowaniu się do egzaminu ósmoklasisty. W trakcie zajęć nauczyciele m.in. wykorzystywali metody i formy aktywizujące uczniów, motywujące ich do uczenia się i rozwoju.

(akta kontroli str. 73-88, 92-94)

Na podstawie Statutu Ośrodka, w Szkole działał – pod opieką przedstawiciela Rady Pedagogicznej - samorząd uczniowski (dalej: SU), w ramach którego corocznie organizowano wybory Rady SU. Podstawowym zadaniem działalności SU było tworzenie warunków do rozwoju samodzielności i samorządności uczniów poprzez wyrabianie poczucia odpowiedzialności za podjęte samodzielnie działania.

W okresie objętym kontrolą SU aktywnie uczestniczył m.in. w organizacji apeli i uroczystości szkolnych, dyskotek oraz dyżurów uczniowskich przy drzwiach wejściowych.

(akta kontroli str. 89-91)

W kontrolowanym okresie w Szkole zapewniono integrację uczniów ze środowiskiem rówieśniczym, w tym z uczniami pełnosprawnymi, stosownie do § 5 pkt 5 rozporządzenia w sprawie warunków organizowania kształcenia poprzez:

- zapewnienie uczniom udziału w konkursach, przeglądach artystycznych oraz turniejach i zawodach sportowych, w tym organizowanych także we współpracy z Szkołą Podstawową Nr 3 w Sulechowie i Liceum Ogólnokształcącym im. Rotmistrza Witolda Pileckiego w Sulechowie – w których brali udział również uczniowie pełnosprawni;
- organizację warsztatów plastycznych i kulinarnych, turniejów sportowych i pikników rodzinnych, w tym we współpracy ze szkołą podstawową ogólnodostępną, o której mowa wyżej,
- corocznie uczestniczenie w wycieczkach szkolnych²⁹ oraz w wydarzeniach i uroczystościach szkolnych³⁰.

(akta kontroli str. 73-75, 92-94)

2.5. Szkoła podtrzymywała kontakt z absolwentami i ich rodzicami zapraszając ich do udziału w uroczystościach i wydarzeniach szkolnych, akcjach społecznych i charytatywnych, zbierała i analizowała informacje o losach absolwentów. Nauczyciele przywołują przykłady absolwentów, którzy odnieśli sukcesy, co – w ocenie Dyrektora SOSW - motywuje uczniów do nauki i do doskonalenia własnych umiejętności.

W okresie objętym kontrolą jedynymi absolwentami – w związku z reformą systemu oświaty wprowadzoną z dniem 1 września 2017 r. - byli uczniowie kończący naukę w roku szkolnym 2018/2019. Szkołę ukończyło wówczas pięciu uczniów, w tym trzech uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim oraz dwóch z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym. Naukę kontynuuje czworo z nich, w tym troje w Branżowej Szkole I Stopnia prowadzonej w SOSW.

(akta kontroli str. 95)

Stwierdzona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

²⁹ M.in. do: Kamienia Pomorskiego, Wrocławia, Kalska, Nowego Jaromierza, Poznania i Zielonej Góry.

³⁰ M.in.: apele, obchody świąt nietypowych, zabawy mikołajkowe i karnawałowe, warsztaty kulinarne i bożonarodzeniowe, projekty edukacyjne.

W roku szkolnym 2018/2019 nie została w pełni zrealizowana minimalna liczba zajęć rewalidacyjnych dla uczniów siedmiu z dziewięciu funkcjonujących w Szkole oddziałów, w tym dla uczniów klasy VIII, którzy przystępowali do egzaminu ósmoklasisty.

W trakcie roku szkolnego należało zrealizować minimum po 384 zajęć rewalidacyjnych dla każdego oddziału uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim oraz po 320 godzin tych zajęć dla każdego oddziału uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym³¹.

Niezrealizowana liczba godzin rewalidacyjnych wystąpiła:

- w dwóch z trzech oddziałów uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim – nie zrealizowano 40 godzin w oddziale klas I-III oraz 44 godziny w oddziale klas VII - VIII,
- w pięciu z sześciu oddziałów uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym – nie zrealizowano od sześciu godzin w oddziale klas I-III ze sprzężeniami do 42 godzin w oddziałach klasy V z autyzmem oraz klasy VII-VIII,

co stanowi naruszenie wymogów określonych w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 marca 2017 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół³², w załączniku nr 1 - Ramowy plan nauczania dla szkoły podstawowej, w tym szkoły podstawowej specjalnej, z wyjątkiem szkoły podstawowej specjalnej dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz załączniku nr 2 - Ramowy plan nauczania dla szkoły podstawowej specjalnej dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym.

Skala niewykonania godzin rewalidacyjnych wynosiła od 1,9% minimalnej liczby tych godzin wymaganej do wykonania w trakcie roku szkolnego (uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym, znacznym i sprzężeniami oddziału klas I-III) do 13,1% (uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym - oddziały klasy V z autyzmem oraz klas VII-VIII).

(akta kontroli str. 218, 282-291-293)

Przyczyną powyższego stanu rzeczy – zgodnie z wyjaśnieniami złożonymi przez Dyrektora Szkoły – była przede wszystkim długotrwała nieobecność terapeuty EEG Biofeedback, dla której nie można było zorganizować zastępstwa, gdyż zatrudniony w Ośrodku drugi terapeuta EEG Biofeedback w roku szkolnym 2018/2019 również był długotrwale nieobecny w pracy. Ponadto, zdarzające się nieobecności nauczycieli prowadzących poszczególne zajęcia rewalidacyjne (np. zwolnienia lekarskie) oraz ogólnopolski strajk nauczycieli również – choć w mniejszym stopniu - wpłynęły na niewykonanie zajęć rewalidacyjnych.

(akta kontroli str. 266-273)

OCENA CZĄSTKOWA

W Szkole prawidłowo, w wymaganym prawem oraz zgodnym z zaleceniami publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych zakresie, zorganizowano i przeprowadzono obowiązkowe zajęcia edukacyjne, zajęcia w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej jak i zajęcia pozalekcyjne rozwijające zainteresowania uczniów oraz służące ich adaptacji do dorosłego życia.

³¹ Roczna liczba godzin rewalidacyjnych dla każdego oddziału została wyznaczona przy założeniu efektywnego czasu trwania roku szkolnego wynoszącego, zgodnie z szkolnym planem nauczania - 32 tygodnie. Minimalna – wynikająca z wymogów rozporządzenia w sprawie ramowych planów nauczania dla szkół publicznych - liczba godzin zajęć rewalidacyjnych do przeprowadzenia dla uczniów każdego oddziału powinna wynosić 12 godzin tygodniowo w przypadku oddziałów dla uczniów z niepełnosprawnością w stopniu lekkim oraz 10 godzin tygodniowo w przypadku uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym;

³² Dz. U. poz. 703, utracił moc z dniem 1 września 2019 r.

Nieprawidłowość stwierdzono jedynie w poziomie realizacji zajęć rewalidacyjnych w roku szkolnym 2018/2019, kiedy nie zrealizowano wymaganej prawem ilości tych zajęć w przypadku większości oddziałów.

OBSZAR

Opis stanu
faktycznego

3. Warunki kształcenia uczniów w szkołach specjalnych.

3.1. Zajęcia dydaktyczne, wychowawcze i opiekuńcze zostały zorganizowane w dwóch budynkach Szkoły. Na potrzeby dydaktyczne wykorzystywano:

- siedem sal lekcyjnych oraz dwie pracownie szkolne³³ w budynku przy ul. Łącznej 1, w których zajęcia odbywali uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim³⁴ oraz uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym³⁵;
- sześć sal lekcyjnych w budynku przy ul. Kruszyna 1, w tym pięć z nich stanowiły sale z wydzielonymi pomieszczeniami służącymi jako część rekreacyjna dla uczniów klas I-III oraz wyciszeniu ucznia z autyzmem oraz z niepełnosprawnościami sprzężonymi, w tym z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym³⁶.

W ocenie Dyrektor Ośrodka przydział pomieszczeń dydaktycznych dokonywany był adekwatnie do potrzeb uczniów, liczebności oddziałów oraz możliwości psychofizycznych uczniów w każdym oddziale.

Uczniom Szkoły zapewniono możliwość korzystania z biblioteki szkolnej, świetlicy i stołówki szkolnej, gabinetu profilaktyki zdrowotnej, infrastruktury rekreacyjno-sportowych³⁷ oraz pomieszczeń sanitarno-higienicznych, co stanowiło spełnienie wymagań określonych w art. 103 ust. 1 Prawa oświatowego.

(akta kontroli str. 96-112, 119)

W celu zapewnienia realizacji wymaganych prawem zajęć rewalidacyjnych oraz form pomocy psychologiczno-pedagogicznej w Szkole funkcjonowały:

- dwa gabinety logopedy, gabinet pedagoga, psychologa oraz doradcy zawodowego,
- pracownia do stymulacji sensorycznej wyposażona w sprzęty służące do eliminacji, wyhamowywania lub ograniczania niepożądanych bodźców,
- sala do terapii ruchem i terapii ręki, ze sprzętem rehabilitacyjnym,
- pracownia EEG Biofeedback, wyposażona w wysokospecjalistyczną aparaturę EEG.

(akta kontroli str. 96-97, 99-108)

Sale dydaktyczne wyposażone były w wymagane prawem pomoce dydaktyczne. I tak, w szczególności sale:

- dla uczniów o stopniu niepełnosprawności intelektualnej umiarkowanym i znacznym wyposażono w niezbędne pomoce dydaktyczne, w tym domino sylabowo-logopedyczne, bloczki sensoryczne, liczmany magnetyczne;
- informatyczno-matematyczną wyposażono w części informatycznej m.in. w dziewięć stanowisk komputerowych dla uczniów i jedno stanowisko dla

³³ Tj.: pracownia techniczna i informatyczna.

³⁴ Dla oddziału klas I-III została przydzielona stała sala, natomiast oddziały klas IV-VIII odbywały zajęcia w pomieszczeniach dedykowanych poszczególnym przedmiotom. Ponadto każdy oddział miał „swoją” klasę (godzina z wychowawcą).

³⁵ Tj.: oddział klas IV-VI i VII-VIII - przydzielono stałe pomieszczenia.

³⁶ Oddziałom przydzielono stałe pomieszczenia, tj. oddziałowi klasy VI pojedyncze, natomiast pomieszczenia podwójne oddziałowi klas I-II, dwóm oddziałom klas I-III, oddziałowi klasy V i oddziałowi klas IV-VI).

³⁷Tj.: boisko, siłownia, aula szkolna w budynku przy ul. Łącznej 1 oraz plac zabaw i sala konferencyjno-rekreacyjna w budynku przy ul. Kruszyna 1.

- nauczyciela, urządzenie wielofunkcyjne do skanowania i drukowania, w części matematycznej – m.in. w bryły matematyczne, bryły ułamkowe, program komputerowy wspomagające nauczanie matematyki;
- dla uczniów klas I-III z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim wyposażono m.in. w zeszyt magnetyczny Raczek, zestaw bezpiecznych witraży do zajęć plastycznych, zestaw do tworzenia portretów z emocjami;
  - wykorzystywane m.in. do nauki języka niemieckiego, historii, biologii, chemii i wyposażono w tablice multimedialne oraz programy komputerowe wspomagające nauczanie tych przedmiotów;
  - do zajęć z techniki, fizyki i geografii wyposażono m.in. w komplet do doświadczeń z magnetyzmu, zestaw elementów do tworzenia obwodów elektrycznych, mapę magnetyczną Polski, multimedialny Atlas geograficzny świata;
  - dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, w tym niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym, zawierały wydzieloną część do wyciszenia ucznia, jedną z nich wyposażono m.in. w instrument KolorPiano do nauki gry na instrumentach klawiszowych z wykorzystaniem metody kolorowych dźwięków;
  - salę konferencyjno-rekreacyjną wyposażono w urządzenie multimedialne: Magiczny dywan – podłogę interaktywną, stanowiący pomoc dydaktyczną dedykowaną do ćwiczeń, gier i zabaw ruchowych wraz z zestawem treści multimedialnych przeznaczonych do pracy z dziećmi w wieku wczesnoszkolnym.

(akta kontroli str. 99-108, 113-118)

Braki w wyposażeniu pomieszczeń dydaktycznych stwierdzono:

- w sali dla uczniów oddziału klas I-III, gdzie nie wydzielono części rekreacyjnej,
- w zakresie odczynników chemicznych do prowadzenia zajęć z chemii.

(akta kontroli str. 113-118)

Urządzenie oraz wyposażenie sal dydaktycznych i pracowni, w tym w pomoce dydaktyczne dla uczniów, pozwalało na niezbędne dostosowanie ww. elementów do zaleceń wydanych przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego³⁸. W przypadku uczniów:

- słabowidzących – m.in. istniała możliwość stosowania tekstów o powiększonej czcionce, kart pracy lub ksero o ciemniejszym zabarwieniu i większym kontraście, stosowanie podpórek do książek, organizowanie stanowisk łatwo dostępnych dla ucznia, możliwość wprowadzanie systemu pisma punktowego L. Braille'a (zakupiono podręcznik „Rozwojowy program percepcji dotykowej i rozpoznawania liter brajlowskich”),
- z autyzmem – m.in. możliwość prowadzenia zajęć w salach dydaktycznych z wydzieloną częścią do wyciszenia się w sytuacji silnego stresu, stosowanie zalecanych poglądowych środków i pomocy dydaktycznych, w tym wykorzystujących kanał wzrokowy (ilustracje, zdjęcia) i mających konkretny charakter (realne obiekty), odpowiednie oświetlenie,
- z niepełnosprawnością ruchową – m.in. wykorzystanie sprzętu rehabilitacyjnego (materace, wałki, piłki), zabawek dających poczucie sprawczości, programów multimedialnych służących do rozwijania percepcji wzrokowej i słuchowej oraz integracji wzrokowo-słuchowej – podłoga interaktywna „Magiczny Dywan”,
- z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim – m.in. stosowanie niezbędnych do nabywania i utrwalania umiejętności - komputera z dostępem do Internetu oraz tablicy multimedialnej.

³⁸ Badaniem objęto próbę 22 orzeczeń.

(akta kontroli str. 121-127)

Budynki Szkoły zostały przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych, tj. brak progów oraz podjazdy umożliwiały przemieszczanie się osobom niepełnosprawnym. Przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych były też pomieszczenia higieniczno-sanitarne. Budynek przy ul. Łącznej został wyposażony w windę osobową, a na wyposażeniu budynku przy ul. Kruszyna 1 znajdował się wózek schodowy ręczny.

Uczniom zapewniono możliwość pozostawiania w Szkole części podręczników i przyborów szkolnych w szafkach zamontowanych na korytarzach. W widocznych miejscach umieszczono plany ewakuacji Szkoły, oznaczono drogi ewakuacyjne. Schody wyposażono w balustrady z poręczami zabezpieczonymi przed ewentualnym zsuwaniem się po nich oraz zabezpieczono przestrzeń pomiędzy biegami schodów. W pracowniach wywieszono regulaminy określające zasady bezpieczeństwa i higieny pracy.

(akta kontroli str. 99-122)

3.2. Dyrektor Szkoły zapewnił coroczne³⁹ przeprowadzanie kontroli zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do Szkoły, co stanowiło spełnienie warunków określonych w § 3 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach⁴⁰. Kontrole dotyczyły całej przestrzeni szkolnej, tj. budynków zlokalizowanych przy ul. Łącznej 1 oraz ul. Kruszyna 1 oraz terenów wokół obu budynków. Stosownie do § 3 ust. 2 ww. rozporządzenia, kopie protokołów Dyrektor przekazywał organowi prowadzącemu⁴¹.

W wyniku ww. przeglądów oceniono pozytywnie stan spełnienia warunków bezpieczeństwa i higieny budynków Ośrodka. W przypadku stwierdzonych uchybień o sposobie ich realizacji, jak i konieczności zabezpieczenia środków w planie finansowym, informowano organ prowadzący. I tak część z zaleceń usunięto bezzwłocznie, m.in. zakupiono zatyczki do gniazd elektrycznych, oznakowano barwami bezpieczeństwa górne krawędzie schodów, częściowo wymieniono popękane płytki chodnikowe, systemem gospodarczym pomalowano powłoki ścienne w wybranych pomieszczeniach Szkoły, zaplanowano i zrealizowano remont węzłów sanitarnych w budynku przy ul. Kruszyna 1 wraz z ich przystosowaniem do potrzeb osób niepełnosprawnych⁴². Natomiast do dnia zakończenia kontroli niezrealizowane pozostały następujące zalecenia:

- w budynku przy ul. Łącznej 1: odświeżenie powłok ściennych i sufitowych korytarzy, klatki schodowej, stwierdzonych w wyniku przeglądu, odświeżenie powłok ściennych i sufitowych toalet na pierwszym piętrze oraz w gabinecie logopedycznym i wymiana części krzeseł w sali komputerowej, stwierdzone w dniu 29 sierpnia 2019 r.;
- w budynku przy ul. Kruszyna 1: wymiana nawierzchni wjazdu na teren Szkoły wraz z remontem parkingu, schodowej – stwierdzone w wyniku przeglądu z dnia 23 sierpnia 2017 r., 27 sierpnia 2018 r. i 29 sierpnia 2019 r. oraz odświeżenie powłok ściennych i sufitowych korytarzy oraz klatki schodowej – stwierdzone w wyniku przeglądu z dnia 29 sierpnia 2019 r.

(akta kontroli str. 128-139, 193-194)

³⁹ Tj.: 23 sierpnia 2017 r., 27 sierpnia 2018 r. i 29-30 sierpnia 2019 r.

⁴⁰ Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69 ze zm. (dalej: rozporządzenie w sprawie bezpieczeństwa i higieny w szkołach).

⁴¹ Kopie protokołów przekazano 8 września 2017 r., 11 września 2018 r. i 25 września 2019 r.

⁴² Zadanie „Remont węzłów sanitarnych w SOSW ul. Kruszyna 1 wraz z ich przystosowaniem do potrzeb osób niepełnosprawnych” z okresem realizacji 2019-2020 o wartości całkowitej zadania 359,1 tys. zł.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: nie otrzymano środków finansowych na realizację ww. zaleceń. W obecnym roku budżetowym organ prowadzący przyznał kwotę 60.000,00 zł na realizację zadań remontowych przy ul. Łącznej 1. W przypadku budynku Kruszyna 1, Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że obecnie podejmowane są przez organ prowadzący działania mające na celu przejęcie budynków po byłej Wyższej Szkole Zawodowej Administracji Publicznej w Sulechowie, co umożliwiłoby inne rozwiązanie problemów remontowych tego budynku.

(akta kontroli str. 190-192)

Warunki sanitarno-techniczne Ośrodka były - w okresie objętym kontrolą NIK - czterokrotnie kontrolowane (w tym jedna kontrola sprawdzająca) przez Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną z Gorzowa Wlkp⁴³ (WSSE). Nieprawidłowości stwierdzono tylko podczas jednej z nich, przeprowadzonej w dniu 27 października 2017 r., co skutkowało wydaniem jeszcze w 2017 r. przez Lubuskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Gorzowie Wlkp. decyzji nakazującej Powiatowi Zielonogórskiemu doprowadzenie budynków Ośrodka do należytego stanu sanitarno-higienicznego⁴⁴. WSSE, po przeprowadzeniu sprawdzających czynności kontrolnych w dniu 30 listopada 2018 r., potwierdziła wykonanie wszystkich obowiązków wynikających z ww. decyzji.

(akta kontroli str. 140-158)

3.3. W okresie objętym kontrolą Dyrektor corocznie sporządzała plany finansowe działalności SOSW wraz z ich kalkulacją i przedstawiała je organowi prowadzącemu⁴⁵. W latach 2017 - 2019 organ prowadzący pozostawił do dyspozycji SOSW środki finansowe odpowiednio w wysokości: 4.968,9 tys. zł, 5.218,9 tys. zł i 5.644,6 tys. zł, w tym w rozdziale 80102 Szkoły podstawowe specjalne kwoty 1.425,7 tys. zł, 1.787,8 tys. zł i 2.151,6 tys. zł, co stanowiło 28,7% i 34,3% i 38,1% planu SOSW po zmianach.

(akta kontroli str. 159-168)

Na działalność szkoły podstawowej specjalnej Ośrodka (rozdział 80102 *klasyfikacji budżetowej*) na poszczególne lata wnioskowo i uzyskano następujące kwoty:

- 2017 r. wnioskowano o 1.459,3 tys. zł, ostatecznie otrzymano 97,7% projektu planu,
- 2018 r. wnioskowano o 1.720,6 tys. zł, ostatecznie otrzymano 103,9% projektu planu),
- 2019 r. wnioskowano o 2.175,9 tys. zł, ostatecznie otrzymano 98,9% projektu planu.

(akta kontroli str. 169)

Dyrektor wyjaśniła, że środki otrzymywane od organu prowadzącego były wystarczające do prawidłowego funkcjonowania SOSW w Sulechowie (w tym w szczególności szkoły podstawowej). Ewentualne ograniczenia w stosunku do planów projektu budżetu nie wpływały na realizację statutowych zadań Ośrodka.

(akta kontroli str. 266-273)

W kontrolowanym okresie wydatki Szkoły zrealizowano zgodnie z planem, tj. w roku 2017 w wysokości 1.414,9 tys. zł, w roku 2018 w wysokości 1.787,5 tys. zł oraz w roku 2019 w wysokości 2.148,5 tys. zł, co stanowiło odpowiednio 99,2%, 100%

⁴³ Protokoły kontroli: Nr HDM-102/2017 z dnia 27 października 2017 r., Nr HDM-116/2017 z dnia 8 grudnia 2017 r., Nr HDM-125/2018 z dnia 30 listopada 2018 r. oraz Nr HDM-85/2019 z dnia 12 września 2019 r.

⁴⁴ Głównie poprzez zlikwidowanie zawilgocenia, ubytków tynku, odprysków i łuszczącej się farby, zacieków ze ścian i sufitów w niektórych pomieszczeniach i korytarzach w obu budynkach Ośrodka.

⁴⁵ Projekty budżetu przekazano do organu prowadzącego 30 września 2016 r., 29 września 2017 r. i 28 września 2018 r.

i 99,9% planu. W finansowaniu działalności bieżącej wydatki na wynagrodzenia wraz z pochodnymi stanowiły odpowiednio 94,8% i 95,1% i 95,6% wydatków ogółem. Na wydatki związane z zakupem materiałów, wyposażenia oraz pomocy naukowych, dydaktycznych przeznaczono odpowiednio kwoty 30,2 tys. zł⁴⁶ (2,1% wydatków ogółem) 20 tys. zł⁴⁷ (1,1% wydatków ogółem) i 30,7 tys. zł⁴⁸ (1,4% wydatków ogółem). Wydatki w powyższym zakresie zrealizowano zgodnie z planem.

(akta kontroli str. 169-175)

Dyrektor Ośrodka nie posiadała informacji o wysokości przyznanej, przypadającej na Ośrodek oświatowej subwencji ogólnej.

(akta kontroli str. 176)

3.4. Średni miesięczny koszt kształcenia ucznia Szkoły⁴⁹ wzrósł z 3.475 zł w roku 2017, poprzez 3.564 zł w roku 2018 do 3.792 zł w 2019 r.

(akta kontroli str. 177-178)

3.5. W kontrolowanym okresie działalność Szkoły nie była wizytowana przez Lubuskiego Kuratora Oświaty. Ocenie - w pierwszym kwartale 2018 r. - poddany został nadzór pedagogiczny sprawowany przez Dyrektora Ośrodka. Działania podejmowane przez Dyrektora zostały ocenione przez Lubuskiego Kuratora Oświaty jako wyróżniające, pozwalające na rozwój jakościowy Ośrodka.

(akta kontroli str. 179-187)

3.6. Poza kontrolami WSSE, opisanymi pkt 3.2 niniejszego wystąpienia, Ośrodek nie był kontrolowany przez inne podmioty zewnętrzne w zakresie warunków lokalowych i organizacyjnych.

(akta kontroli str. 185-187)

Stwierdzona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Stwierdzono nieliczne, następujące braki w zakresie urządzenia i wyposażenia w pomoce dydaktyczne sal dydaktycznych:

- w sali dla uczniów oddziału klas I-III przy ul. Łącznej 1 nie wydzielono i nie urządzono właściwie części rekreacyjnej z odpowiednio przystosowaną podłogą⁵⁰, pozwalającej na swobodny ruch i pracę w tym miejscu w pełnym zespole jak i w małych grupach (w sali tej umieszczono jedynie materac do odpoczynku i relaksu),
- brak było odczynników chemicznych do realizacji podstawy programowej z chemii⁵¹,

pomimo, że obowiązek taki wynikał z rozporządzenia w sprawie podstawy programowej - załącznik 2 Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej.

⁴⁶ Zakupiono m.in.: podręczniki, materiały edukacyjne.

⁴⁷ Zakupiono m.in.: stół rehabilitacyjny, maty rehabilitacyjne, projektor, zestawy edukacyjne, książki.

⁴⁸ Zakupiono m.in.: regały, tablicę, tablicę multimedialną.

⁴⁹ Obliczony jako stosunek wydatków bieżących poniesionych w rozdziale 80102 Szkoły podstawowe specjalne oraz proporcjonalnie do liczby uczniów Szkoły Podstawowej wydatków sklasyfikowanych do rozdziałów: 80146 - *Dokształcanie i doskonalenie nauczycieli*, 80153 - *Zapewnienie uczniom prawa do bezpłatnego dostępu do podręczników, materiałów edukacyjnych lub materiałów ćwiczeniowych*, 80195 - *Pozostała działalność*, 85403 - *Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze*, 85446 - *Dokształcanie i doskonalenie nauczycieli* do średniorocznej liczby uczniów Szkoły w danym roku budżetowym.

⁵⁰ Np. z dywanem czy wykładziną.

⁵¹ Zgodnie z podstawą programową nauczyciele mogą w doświadczeniach wykorzystywać substancje znane uczniom z życia codziennego (np. naturalne wskaźniki kwasowo-zasadowe, ocet, mąkę, cukier), pokazując w ten sposób obecność chemii w ich otoczeniu.

(akta kontroli str. 113-118)

Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że przyczynami powyższego były przede wszystkim:

- w zakresie niewydzielenia części rekreacyjnej w sali dla uczniów oddziału klas I-III - mała powierzchnia pomieszczenia sali, w związku z czym umieszczono w niej jedynie materac do wyciszenia i relaksu, a nauczyciele prowadzący zajęcia w oddziale korzystali z auli szkolnej, świetlicy, gdzie jest wykładzina lub z boiska szkolnego do organizowania i prowadzenia gier i zabaw integracyjnych, muzyczno-ruchowych dla całej grupy; Dyrektor zadeklarowała podjęcie działań zmierzających do zmiany pomieszczenia dla tego oddziału i wydzielenia niezbędnej części rekreacyjnej;
- brak odczynników chemicznych wynikał natomiast z obawy o bezpieczeństwo uczniów, wśród których są osoby z autyzmem, u których doświadczenia z użyciem odczynników mogą powodować dodatkowe niepotrzebne bodźce (węchowe, słuchowe itp.) oraz osoby z innymi zaburzeniami związanymi np. nadpobudliwością psychoruchową, których reakcje mogą być nieprzewidywalne; nauczyciel przedmiotu realizując treści programowe posiłkował się innymi sposobami i metodami – m.in. doświadczeniami bez odczynników; w związku z tym, że Ośrodek prowadzi kształcenie zawodowe i dysponuje pracownią gastronomiczną, nauczyciel chemii mógł korzystać z pewnych składników spożywczych, które mogły być wykorzystane do przeprowadzania doświadczeń.

(akta kontroli str. 190-192)

NIK wskazuje, że przepisy rozporządzenia w sprawie podstawy programowej nie zwalniają szkół specjalnych z obowiązku wyposażenia w odczynniki chemiczne do zajęć z chemii. Natomiast dobór tych odczynników powinien nastąpić z uwzględnieniem okoliczności wskazanych przez Dyrektora Ośrodka w złożonych wyjaśnieniach.

OCENA CZĄSTKOWA

Dyrektor Ośrodka zapewniła uczniom bezpieczne i higieniczne warunki korzystania z obiektów Ośrodka. Wyposażenie w sprzęt specjalistyczny i pomoce dydaktyczne było odpowiednie do wymogów przepisów prawa oraz indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych uczniów, wymaga jedynie uzupełnienia o odczynniki chemiczne oraz o urządzenie części rekreacyjnej w sali dla uczniów oddziału klas I-III. Planowanie wydatków na funkcjonowanie Ośrodka było adekwatne do potrzeb, a wydatki zrealizowano w granicach planu.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

- Wnioski
1. Zapewnienie realizacji minimalnego, określonego przepisami prawa, poziomu zajęć rewalidacyjnych dla każdego oddziału szkoły podstawowej w każdym roku szkolnym.
  2. Zapewnienie wszystkim oddziałom klas I-III sal z wydzieloną, urządzoną zgodnie z wymogami prawa, częścią rekreacyjną.
  3. Wyposażenie Szkoły w odczynniki chemiczne niezbędne do realizacji podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej z zakresu chemii.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Zielonej Górze. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 28 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Zielona Góra, 29 maja 2020 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Zielonej Górze

Kontrolerzy
Ewa Grosse
Starszy inspektor kontroli państwowej

Dyrektor
Włodzimierz Stobrawa

.....
podpis

.....
podpis

Bogumiła Leszczyńska-Konczanin
Główny specjalista kontroli
państwowej

.....
podpis